

ELŐFIZETÉS

HELYBEN

Egy évre 1200 fillér, 24 kötet
Egy hónapra 100 fillér, 2 kötet

VIDÉKEN

Egy évre 1300 fillér, 24 kötet
Egy hónapra 110 fillér, 2 kötet

HIRDETÉSEK

24 soros polt. sor egyszer 20 fillér
minden következéskor 10 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPI LAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és császári egyesült

császári palotájában.

TELEFON-SZÁM: 332.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-

Vállalat.

József főherceg-ut 22, 62.

TELEFON-SZÁM: 161.

Arad, 1915.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, május 22.

Százkilencvennégyezer fogoly három hét alatt

Budapest, május 21. (Hivatalos.) Középgaliciai arcvonalon harcok tovább tartanak. Azokat az orosz osztagokat, amelyek San szakaszán Sieniawatól lefelé a folyó nyugati partján még tartották magukat, folyón túlra vetettük vissza.

Jaroslautól keletre szövetséges csapatok nagyobb ellenséges erők egyes előretöréseit véresen visszautasították. Foglyok száma emelkedik. Csapatunk Drohobytól keletre heves éjszakai harcokban rohammal bevették egy orosz állást és elfoglalták.

Kelet-Galiciában oroszoknak Dnyeszteren át intézett ellenoffenzíváját Pruth vonalon megállítottuk.

Kolomeánál ellenség áttörési kísérletei meghiúsultak. Összes támadásokat, amelyek e hídfő ellen irányultak, ellenség igen súlyos veszteségei mellett visszavertük.

Kielcei hegyvidéken vívott harcokban, amelyek helyenkint még tartanak, eddig négyezer foglyot ejtettünk.

Május tizenhatodika óta foglyok száma újabb huszezer emberrel emelkedett. Eszerint május másodikától számuk egyszázkilencvennégyezer ember. Hőfer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Tölgyfakarókkal harcoló oroszok.

Berlin, május 21. Nagy főhadiszállás jelenté:

Nyugati hadszíntér:

Yperntől északra szines franciák éjjel megármadták osztorától keletre levő állásainkat. Harc ott még tart.

Egy késő éjjel Neuva-Chapellelől délre le Quinze rue téján megkezdett angol támadás tüzelésünkben összeomlott.

Arrastól északra Fresnay mellett egy ellenséges repülőgépet lelőttünk.

Franciáknak Ailly-i erdőben tegnap délután megkezdett újabb támadása ellenség jelentékeny veszteségei mellett meghiúsult. Néhány fogoly maradt kezünkön.

Keleti hadszíntér:

Sawle vidékén csak kisebb ütközetek voltak. Dubissánál Podabieztől keletre támadásaink Betygolaig jutottak. Ez az előhaladás további ezerötzöt foglyot eredményezett. Mifoszajcietől és Zemigolától keletre oroszokat folyón túlra visszavetettük. Tovább délre al a harc.

A Njementől délre megvert orosz erők maradványai Kowno irányában folytatták futásukat.

Délkeleti hadszíntér:

Német csapatoknál helyzet változatlan. Jaroslautól keletre foglyokat ejtettünk, akik nem fegyverekkel, hanem tölgyfakarókkal voltak felfegyverkezve.

Mackensen vezérezredes hadserege és a többi az osztrák-magyar hadsereg kötelékében harcoló német csapatok május elseje óta egyszáznegyvennégyezer foglyot ejtettek. Hetvenkettő ágyút és kettőszázötvenhárom géppuskát zsákmányoltak. Ezen számok a már nyilvánosságra hozott összegző adatokban bennfoglaltatnak. Legfőbb hadvezetőség. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Olaszország alkuja.

Arad, május 21.

Három milliárd liráért Olaszország a mézárszékekre készül küldeni fél millió katonáját: százötven ezer olaszt a Dardanellák vérmezőire, háromszázezret a francia Champagneba, a német ágyukalá. Három milliárd liráért megtagadta szövetségesét, kitörte az emlékezetéből mindazt, a mit harminchárom éven át a szövetségeseinek köszönhetett. Három milliárd liráért elutasította magától mindazt, a mit a szövetséges a béke érdekében önként felajánlott; üzletes felfogásában bizonyosan azt gondolva, hogy így meg lesz a három milliárd lira, meg a területgyarapodás is.

Az előtérben a felhőkbe ágaskodó pátoszok, izgató beszédek hangzottak, a háttérben pedig folyt az árverés. A mint most látható: az ellent csak egyik oldalon csinálták komolyan. A mit mi nekik jó lélekkel felajánlottunk, azt nem arra használták föl, hogy gondolkodjanak fölötté, hogy azon a békés megegyezés utját építsék. Szaladtak vele az entente-hoz, hogy minél többet csikarjanak ki belőle. Minél rosszabb volt az entente harcéri helyzete, annál jobban verte föl az árát a nemes Itália. Végül azután megállapodtak az árban.

Szép ár. Nem tudjuk, mi van ezzel a három milliárddal jobban megfizetve; a katonai segítség, a melyet Olaszország nyújthat, vagy az az erkölestelenség, a melyet a szövetséges háiba támadásával követ el. Ebben a tekintetben úgy látszik, a jámbor olaszok azt a közmondást követik: ha az ember már bőjtnapon húst eszik, az csöpögiön a kövérségtől. Valóban, arra még egy ország se adta magát, hogy a szövetségesnek a szövetséges ellenségei kedvéért háborút üzenjen: ezt a világ-

történelmi kivételt jól meg kellett fizetni.

Ha Olaszországban a fanatizáltak lármája és a kormány terrorja nem nyomna el minden ellenvéleményt, akkor a tisztességes lelkekből kitörne a jogos felkiáltás: lehet-e szilárd annak az országnak jövője, a mely ilyen alkura építi azt? Lesz-e barátja az olyan nemzetnek, a mely az államok egy részét a legrutabbul becsapta, a másik részének pedig készpénzen eladta magát? Lesz-e a háboru után belső béke az olyan országban, a hol magát az országot vitték arra, hogy hamissággal dolgozzék?

Drága lehet Olaszországnak ez a három milliárd lira. Oroszország milliók vérével fizet irtózatosszorakamatot azok után a milliárdok után, a melyeket a franciáktól kapott. És a rengeteg összegnek, a melyet a franciák a katonai segítségért Oroszországba tömtek, a franciák se veszik hasznát; ép úgy véreznek a maguk földjén, mint az oroszok, a kiknek segítségükre kellett volna jönni. És ugyanakkor Anglia megveszi Olaszország segítségét. Miután a brit földön nem tudott elegendő zsoldost toborozni, a kik Anglia világhatalma érdekében jó árért hajlandók lettek volna elvérezni, hát megvette erre a célra az olaszokat.

A megkötött alkut, úgy látszik, hamarosan teljesítik is. A Dardanellák felé megkezdődött az olasz csapatok szállítása. A legközelebbi napokra, sőt órákra várhatók a fegyveres összeütközések. Aztán majd kitudódik, hogy többet ért-e Anglia Olaszország alkalmi megvásárlásával, mint Franciaország az oroszok évtizedes pénzelésével. És majd kiderül,

hogy az olaszoknak érdemesebb volt-e ezt az üzletet megcsinálni, mint az oroszoknak az előkészült világháborúra leszerződni.

A pénzen vett szövetség ugyanolyan, mint a zsoldos: ennél százszorta többet ér az öntudatos, hazájáért küzdő katona, szabott áru segítőtársnál pedig a hűséges és becsületes szövetséges. Két nagyhatalomnak, monarchiáknak és Németországnak becsületes, összeforrott, megbontathatatlan szövetsége tíz hónap óta győzelmesen állja a harcot az entente tulerőben levő katonai hatalmával, kiéheztető szándékával; minden fronton letiporta azok csapatait; szárazon és tengeren fölőbük került.

Ez a szövetség csak nyert erőben, kitartásban, egymáshoz való ragaszkodásban. És ahogy ez a szövetség eddig elbánt a nyíltan készülődő, nagy ellenségekkel, elég erős lesz a volt szövetséggel szemben is. Az igazság Istene meg fogja segíteni a hazájukat védő harcosokat azok ellen, akiket egy lelkiismeretlen üzletért dobnak a fegyverek elé!

Kiviteli tilalom az élelmiekkre Aradon és a megyében

(Mindenki kap nullás lisztet. — A hatósági husszék vezetésének csődje. — Az élelmészeti bizottság ülése.)

az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, május 21.

Rámutatott az Aradi Közlöny a piacon árult mindenféle élelmiszer indokolatlan, magas árait és arra az uzsorára, amelyet a szárnyas jószággal fiznek, de megjelölte a segítség, a védelem eszközét is. Kiviteli tilalom egyes vármegyék vagy több vármegyéből alakuló körre. Ma az élelmészeti bizottság ülésén megjelent Múlek Lajos dr., aki noha nem tagja a bizottságnak, de sohasem hiányzik onnan, ahol a közönség segítségére kell lenni és szótartva az Aradi Közlönyben megrajzolt állapotokat, azt kérte a bizottságtól, hogy forduljon a tanácshoz és kérje tőle a kiviteli tilalom kérdésének tanulmányozását, kérjen tőle intézkedéseket. Intézkedéseket, de gyorsan, mert különben az aradi közönség táplálkozása a legkellemetlenebb problémává kezd válni. A tanács — mondotta Múlek dr. — lépjen érintkezésbe Aradvármegyével és közösen tiltsák el a baromfi kivitelét, mintahogy azt Németországban és Magyarországon több helyen megtették. Ha a kormány fázik a radikális intézkedésektől, majd ha látja, hogy alukról sürgetik, csak kénytelen lesz cselekedni.

Örömmel üdvözölte az indítványt Lőcs Rezső helyettes polgármester, a bizottság elnöke, aki az élelmészeti bizottság munkakörének eme kibővüléséből azt látta, hogy a közönség már tudja, hogy érdekében mit cselekedett ez a testület. Igéretet tett, hogy a maga részéről nemcsak helyesnek találja az ideát, de a helyi hatóság részéről bizonyos formában megvalósíthatónak is, amint hogy ilyen irányú kísérletek eredményre is vezettek. A tanácsnál is meleg szószólója lesz és örömmel vállalta azt a megbízatást is, hogy a vármegyével tárgyaljon ebben a kérdésben.

Egy másik igen fontos intézkedése volt a bizottságnak, hogy lehetővé tette a nullás liszt vásárlását minden háztartás részére. Idáig csak orvosi bizonyítvánnyal bíró betegek kap-

hattak térsza lisztet, de a tapasztalat azt bizonyítja, hogy azért voltak egyes helyek, ahol nullás lisztet árúsítottak és más élelmiekk rátküldésével adták el. Minthogy a városnak van elegendő lisztje, Kosztka Emil, aki alapos számítások révén kimutatta, hogy abszolúte nem kell félni, mert a készlet augusztus 15-ikéig bőven eltart, azt indítványozta, hogy eleget kell tenni a közóhajnak és a nullás lisztet a közönség rendelkezésére kell bocsátani. Természetesen nem korlátlan mennyiségben, hanem a lisztutalvány rendszernek megfelelően, meghatározott sulyban. A főzőliszt utalványokkal bírók vásárolhatnak nullásat is, de csak úgy, hogy megveszik az utalványokon kitüntetett mennyiségű egész főzőlisztet és ha akarnak, kaphatnak felényi tinom lisztet is. A viszontelárúsítók is ugyanilyen rendszer szerint vehetik a városi nagy üzletben a nullás lisztet. Amennyi főzőlisztet vásárolnak, annak feléig amolyant is kapnak és így adják ők is tovább.

Mindközözelebb jut a város ahhoz az időponthoz, hogy a polgármesternek a kenyér maximális árát meg kell határoznia. Számítások történtek minden irányban és az élelmészeti bizottság mai ülésén kitűnt, hogy a város amellelt, hogy a kenyéret 42 fillérért adja, a hatósági pékműhelyen még mindig 700 koronát keresett. Megjegyzendő, hogy igen bőven vannak az üzem költségek számítva. Azonban még sem ajánlják most még ezt az árat a polgármesternek, mert a hatósági kenyér az utóbbi időben nem a legjobb. Egy heti időt adnak a vállalkozónak, hogy javítsa meg és ha ez nem sikerül, akkor mással süttet a város. De az tény, hogy 44 fillérenél semmi esetre sem lehet drágább a kenyér.

Ma került a bizottság elé a hatósági husszék mérlege, amelyben március hónapra a városi számvevőség 2313 korona deficitet állapít meg, míg áprilisban 1377 korona volt a hiány. A számvevőség kifogásolta, hogy Zikó János a husszék vezetője nem mutatta be a marha vásárlásnál kifizetett összegek nyugtáit, hogy a könyvek rosszul vannak vezetve, bevételek nincsenek beírva és hogy költséges a vezetés. Véleménye szerint legjobb lenne a mézszárszék bezárni. A tanács a számvevőség kritikáját kiadta Zikónak, hogy tegye meg rá megjegyzéseit. Azt felelte, hogy a deficit azért van, mert olcsón adták a húst, az elszámolás, illetve a könyvelés azért nem megfelelő, mert iparvállalat nem vezethet úgy könyvet, mint ahogy azt a számvevőség kívánja és ha úgy vezetné, akkor még egy számtisztet kellett volna melléje adni. Elismeri, hogy 350 korona bevétel nincs bevezetve, de ez nem is bevétel, mert az üzlet nem vette be tényleg, hanem a pénztár a vásárlás előtt kiállította az egyes vevőknek a husról a blokkot, amelynek alapján a mézszáros legény kiadta a húst, de a vevő a nagy tolongásban ellépett fizetés nélkül. A blokk megmaradt, de a pénzt az üzlet nem látta.

A bizottság-tagjai megütközéssel hallgaták ezt az igazolást, amely a vezetés teljes csődjét bizonyítja, amit tetéz ez a kijelentés, hogy az üzlet azért megy rosszul, mert a mézszárosok áskálódnak ellene. Arra a kérdésre, hogy miért van most deficit, mikor a mezőhegyesi jószágot árúsítja a husszék és bevásárlási költségek sincsenek, az elnök azt felelte, hogy a nagy rezsi okozza.

— En nem bocsátkozom a számvevőség és Zikó személyes torzsalkodásának látszó vitába, — mondotta Múlek Lajos dr. — tudomásul veszem, hogy 3691 koronát fizettünk rá május elsejéig az üzletre, de csak azért,

mert a vezetés rossz. Minden tisztelet Zikó személyének, de ő nem alkalmas mézszárszék vezetésére. Oda szakember kell. Minthogy a husszék fantartását szükségesnek vélem, mert lehet, hogy rövidesen ismét árszabályzóként kell a városnak közbelépnie és különben is július elsejéig szól a közgyűlési határozat, azt indítványozom, keressük meg a tanácsot, intézkedjék, hogy a husszék üzleti szellemben vezettessék megfelelő szakember által. Ezkora személyzettel, amely ott van, olyan nagy rezsi mellett soha sem fogunk célt érni. Ugy az elnök, mint a bizottság magáévá tette az indítványt.

Tisza István a hűtlen szövetségesről.

(A főrendiház ülése.)

Táviratt tudósítás.

Budapest, május 21.

A főrendiház ma délelőtt ülést tartott. A főrendek már tizenegy óra előtt szokatlanul nagy számban gyűltek össze a parlament épületében és az ülés megnyitása előtt állandóan az olasz kérdéstről beszélgettek.

(Sürgősek a javaslatok.)

Jósika Samu báró elnök 11 órakor megnyitotta az ülést. Megemlékezett Nadasdy Tamás gróf főrendiházi tag és Solymossy Odón báró képviselő haláláról, aki szintén örökös jogon tagja volt a főrendiháznak. Bemutatta Frigyes főherceg hadsereg-főparancsnok távirati válaszát, amelyet a főrendiház üdvözlő táviratára adott, majd a képviselőház elnökének átiratát a legutóbbi letárgyalt törvényjavaslatokról.

Tisza István gróf miniszterelnök kéri, hogy a mostani viszonyokra való tekintettel a főrendiház intézze el a választások feletti bíráskodásról szóló törvényjavaslatot sürgősen.

Rosner Ervin báró indítványozza, hogy a képviselőválasztások fölötti bíráskodásról szóló javaslatot a három napi közbeszéd idő mellőzéseivel a mai ülés napirendjére tűzzék ki.

A főrendiház elfogadta a sürgősségi indítványt.

(Tisza még nem nyilatkozik az olasz válságról.)

Napirend előtt Dessewffy Aurél gróf szóval fel. Teljesen átézve a mostani helyzetnek súlyosságát — ugymond — eltekintve attól, hogy a magam részéről különösebb kérdéseket intézsek, vagy a kormánynak bármily tekintetben nehézségeket támasszak, csak fel akarom vetni a kérdést — nem tudom, kívánatosnak tartja-e általában a miniszterelnök ur, hogy tájékoztassa a főrendiházat:

— Igaz-e, képzelhető-e, hogy egy szövetségünk — legalább eddig szövetségesünknek gondoltuk — olyan követelésekkel lép fel a monarchiával szemben, a melyeknek teljesítése a monarchiának nemcsak, mint nagyhatalomnak megmaradását, de a jövőbeni fennállását is lehetetlenné teszi.

En nem akarok semmiféle kérdést intézni a kormányhoz, nem akarok egyes ténykedései felett kritikát gyakorolni, csak ezt az opportunitási kérdést teszem fel, hogy kívánatosnak tartja-e a miniszterelnök ur, hogy most ebben a tekintetben nyilatkozzék, vagy pedig későbbi időpontra kívánja elhalasztani a mi tájékoztatásunkat.

Tisza István gróf miniszterelnök: A kormány a lapokból értesült azokról a tényekről, a melyek az olasz kamarában, tegnap történtek. A kormány az olasz kormánytól arról

njabb megbízatása egészen a legutolsó óráig semmiféle közleményt nem kapott, semmiféle információi nincsenek. Ilyen körülmények között tartózkodni kíván bármely véleménynyilvánítástól és mély tisztelettel kéri a főrendeket, hogy ugyanerre az álláspontra helyezkedjenek. (Helyeslés.) Azt hiszi, nyugodtan be kell várunk azt az eljárást, azokat a tényeket, amelyek az olasz kormány egészen spontán, a mi részünkről való, minden befolyásolás és felszólítás nélkül cselekedni fog, és ehhez képest fogjuk mi a magunk lépéseit megtenni. (Élénk helyeslés.) Kérem, méltóztatásuk válaszsomat tudomásul venni. (Élénk helyeslés.)

(Főrendek a szállítási panamákról.)

Ezután áttértek a napirendre.

A kivételes intézkedésekről szóló törvényjavaslatot hozzászólás nélkül elfogadták.

A hadiszállítások körül elkövetett visszaélésekről szóló törvényjavaslatnál Hadik János gróf kifogásolja, hogy bár ezeket a bűncselekményeket polgárok és katonai személyek együtt köveik el, mégis a polgárokat sokkal súlyosabban büntetik. Pedig az ilyen aljas visszaélések csak úgy lehetségesek, ha azok a huncut gazemberek, a kik az államot meg akarják károsítani, segítőitársakat kapnak azokban a hivatalos személyekben, akiknek kötelessége volna a szállítást ellenőrizni. Idezi a katonai büntető törvénykönyv idevágó szakaszait, amelyekből megállapítható, hogy a katonai büntető törvénykönyv ezekre a visszaélésekre és csalásokra enyhébb büntetést ró.

Balogh Jenő igazságügyminiszter válaszol Hadik felszólítására és kifejti, hogy a nemzetnek és a kormánynak csak dicsőségére válik, hogy nem gondolt arra, hogy a visszaéléseknek ilyen súlyos fajtái ilyen nagy mennyiségben fognak előfordulni. A visszaható erő kérdésében nem oszthatja Hadiknak azt a felfogását, hogy ez az intézkedés alkotmányjogi garanciát sért meg. Ha vannak gonosztevők, akik elnézést nem érdemelnek, azok bizonyára a szállítási csalók. Az eddigi törvény szerint két évi fogság volt ezeknek a bűncselekményeknek a maximális büntetése.

Ezután a javaslatot általánosságban elfogadták.

A 6. szakaszánál Hadik János gróf indítványozza, hogy a közbenjárókat szigorúbban büntessék, minősítsék a közbenjárást vétségnek és büntessék egy évig terjedhető fogsággal.

Balogh Jenő igazságügyminiszter hangsúlyozza, hogy azokat a bűncselekményeket, akik például rossz élelmiszert szállítottak, amely alkalmatlan a katonák egészségének megromlására, katonai bírósághoz tették át, mert erre módot ad a katonai büntető törvénykönyv 11. szakasza, amely kimondja, hogy a katonai bíróság elé utalhatók azok a bűncselekmények, amelyek az ellenség előnyét célozzák. Vannak konkrét esetek, nevéket most nem mondok, de adatokkal szolgálhatok, amikor egyes szállítók arra a figyelmeztetésre, hogy papirtalpu bakkancsban a katonák két nap alatt megfagy, egyszerűen így felel: Törődöm is én azzal, én sok pénzt akarok keresni. (Mozgás és zaj.) A közbenjáróknál a súlyosabb eljárásra azért volt szükség, mert tömegesen fordultak elő esetek, amikor az illető termelési ágak jogosult tényezői helyett mások kötötték szállítási szerződéseket, például postaszállítást ékszerész vállalt, papirtalpu bakkancsot pedig galíciai és magyarországi ügyvédek.

(Főrend az általános választói jogsól.)

Ezután a házszabályok vagyoni felelősségéről szóló törvényt tárgyalta a képviselőház. Hadik János azt az aggodalmát fejezi ki, hogy a törvény esetleg ártatlanokat is sújt.

A főrendház a javaslatot általánosságban és részleteiben elfogadja.

Következik az indemnity tárgyalása. Széchenyi Aladár gróf bizalmatlanságát fejezi ki a kormányzati rendszer erőszakoskodása miatt. Helyteleníti a választói bíraskodási javaslatot s kijelenti, elérkezett az idő az ál-

talános választói jog megadására. A javaslatot nem fogadja el.

Tízsa István tartózkodik pártpolitikai vitától. A képviselőválasztási bíraskodási javaslatnál nem vesette pártpolitika. Elelmiszerek hiány az országban nincs. A kuriai bíraskodási javaslatba oly intézkedéseket vett fel, amelyeket az új választói törvény tett szükségessé.

Teleszky pénzügyminiszter a pénzügyi adminisztrációt védi s kijelenti, hogy a hadirokkantakat illően fogják ellátni.

A főrendház a javaslatot változatlanul elfogadta. Ülés vége délután kettőkor.

Félmillió embert mozgósított eddig Olaszország

(Az olasz mozgósítás nehézségei. — Rossz vasutak, gyenge felszerelés.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, május 21.

A Vossische Zeitung legutóbbi számában egy Olaszországban élő olasz ember tollából rendkívül érdekes cikket közöl, amely a legutóbbi idők mozgósítási intézkedéseiről szól. A cikk a következő:

— Akármilyen kimenetele is lesz annak a krízisnek, amelyen Olaszország most megy keresztül, abban nem lehet kételkedni, hogy az ország hadseregének mozgósítása fontos próbája volt képességeinek. Természetesen ez a munka egy irányban teljesen illuzóris volt: Olaszország semmi irányban sem volt szorongatva, senki sem fenyegette határait s így a mozgósításra több idő állott rendelkezésre, mint valaha is bármely államnak. Ettől az előnytől eltekintve azonban ép elég nehézséget okozott az ország megnyult földrajzi alakja s a vasutvonalak hiánya, különösen azoké, amelyek az ország déli és középső részéből északra vezetnek. A mozgósítás középpontja modena—verona—velence—ferrarai négyszögben volt, ide kellett szállítani az ország minden részéből a csapatokat, a muníciót és élelmiszerekészleteket, az ágyukat s más hadifelszerelést. E szállítás azonban csak Lombardia nyugati részéből és Piemontból folyt nehézség nélkül, annál nagyobb nehézséget adott azonban a csapatoknak délről való összpontosítása, miután e célból át kellett lépni a keresztben fekvő Appenineket, ami az amúgy is túlságosan igénybe vett egyvágányú hegyi vasutak kevés számánál fogva sok nehéz problémát hivatott életre. E vasutaknak — kivéve az egyvágányusargona—parmai, pistoia—bolognai és firenze—faenzai vonalakat — emelkedési viszonyai olyanok, hogy azokon csak nagyon rövid vonatok közlekedhetnek. Ezenkívül az Olaszországban uralkodó szénhiány a legnagyobb takarékoságot parancsolt ezen a téren. Így történt, hogy a tüzérezredek és tréning-lapok csak az ágyukat és szekereket szállították vasuton, míg a legénység és a lovak az országuton gyalog haladtak.

Ép úgy, mint a koncentrációs vonalak, elégtelennek bizonyultak a mobilizációs bázistól a határra s az egyes hadseregrészek közti összekötő vonalak is. Így például egyik hadtestnek az volt a feladata, hogy az ugynevezett Sriliserjoch-uton haladjon előre, azóval Valtinból a Vintschgau-ba vezető utat kikényszerítse. Ennek a különítménynek csak a Tonale szoroson keresztül van összeköttetés a többi csapatokkal.

A részleges mozgósítás nehézségei természetesen aránylagosan nőnek az általános mozgósításnál. Hisz a mostani mozgósítás mindössze fél millió embert mozgósított had-

lábra. A behívás csak a 22—29 éves tartalékosokat érintette s azokat a katonákat, akik vagy orszolás, vagy családi körülményeik folytán eddig fel voltak mentve s akiket tömegesen kiképzésnek vetnek alá. Mindenekelőtt azokat hívták be, akik már részt vettek a lybiai háborúban. Ennek az intézkedésnek az a célja, hogy pótolják ezekkel a háborúban jártas emberekkel a hadseregben uralkodó nagy aliszti hiányt. Lovassághoz tartozókat a nagy löny miatt egyáltalán nem hívták be. Itt nem szabad elfeledkezni arról, hogy löny tekintetében az olasz hadsereg tisztára osztrák-magyar behozatalra van szorítva, miután a beltoldi lönyészítés katonai véloknak ép nem megfelelő. Ezzel ellentétben teljesen kielégítő az élelmiszerekészlet, amelynek felhalmozásáról már hónapok óta gondoskodtak. A legénység felszerelése viszont nagyon hiányos. A modern szürkés-zöld uniformisból oly kevés a készlet, hogy még az első vonalbeli katonaság számára is alig elegendő, úgy, hogy még a mostani állapotról is igen sok csapatot a régi uniformissal van felszerelve. Kiderült, hogy hiányos a készlet cipőkben is, végül hiányos a felszerelés egység tekintetében is: egyes ezredek például lábszarróddal vannak felszerelve, mások anélkül.

Egyesítették a hadsereggel az Olaszországban amúgy is önálló katonai csapatként organizált csendőrséget (karabinieri) és pénzügyőrséget. Ennek természetesen szomorú következményei vannak olyan országban, ahol egész országreszeknek bünözésre hajlandó lakosságát csak a csendőröktől való félelem tart vissza egyetlen gonoszítottól.

A segédszolgálatokról, különösen az egészségügyi szolgálatról nem lehet véleményt alkotni, miután ezekhez még csak a tisztán katonai organumokat, a tartalékos tiszteket s ápolólegénységet vonták be. Valószínű, hogy az apókat is behívják egészségügyi szolgálatra, miután az olasz nőknek a nyilvánosság előtti szerepléstől annyira tartózkodó karakternél fogva csak igen kevesen jelentkeztek önkéntes ápolónői szolgálatra.

Ami végül a legfontosabb dolgot, a csapatok szellemét illeti, meg kell állapítani, hogy a katonák szigorúan visszatartják magukat a nagytürosok möbjának háborús mozgalmaitól. Sőt megállapíthatjuk: túlságosan belőlük a háborús lelkesedés. E tekintetben meggyőzőnek az ország lakosságától, amelyet a mozgósítási intézkedések legnagyobb részei munka idején s legfőképpen a legfőbb munkában érintettek. A katonák arán megállapítják, hogy kötelességüket teljesítik, miután erre köteleztek voltak, de a háború

célja, sőt még annak esetleges politikai kimenetelére is teljesen hidegen hagyja őket. Kivételt képeznek az alpesi vadászok és a bersaglieri ezredek, amelyek mindig különös patriotizmusukkal váltak ki. A tisztek körében is nyugodt a hangulat. De hogy mily kevéssé örülnek a készülő háborúnak, annak élénk bizonyítéka az az öröm, amellyel a múlt napokban a miniszterválasztást üdvözlötték. Ha római és milánói háborús heccelők a hadsereg hangulatát ismernék, valószínűleg gyökeresen megváltoztatnák álláspontjukat.

LEGUJABB.

Erkezett reggel 2 órakor.
(Táviróda, cenzurázva.)

Madrid. A hadügyminiszter a szabadságot aktív és tartalékos tengerésztesteket behívta fegyvergyakorlatra. A Carlos Vatra és Espana csatahajók indulásra készen állanak. Azt beszélnek, hogy a napokban elrendelik a részleges mozgósítást. Mihelyt Anglia bevonul Portugáliába, Spanyolország az angol haderővel szemben képes érdekeit megvédeni. A spanyol aspiráció tárgyát, Gibraltárt a spanyol lapok napok óta élénken propagálják.

Konstantinápoly, május 21. A főhadiszállás közli: A Dardanella-fronton a hó 19 en reggel megtámadták az ellenség megerősített pozícióit Ari Burnu mellett. Hala csapataink csodálatos vitézségének, a kijelölt célt a jobbszárnyon elértük és az ellenséget előrelé állásainól kiverjük. A centrumban egészen az ellenséges sáncállásokig jutottunk. A bal-szárnyon megszállottuk az ellenséges sáncállások egy részét és két géptegyvert zsákmányoltunk. Delután az ellenség hajóinak védelme alatt ellentámadást kísérelt meg jobbszárnyunk ellen, de súlyos veszteségei mellett visszavertük. Repülőink értékes felderítést végeztek támadásaink közben. Sedil Bahrnál a 19-ére virradó éjjelen az ellenség ellentámadását könnyű szarrel visszavertük. A tengerszoros bejáratánál az ellenséges hadihajók szokásuk szerint lövéseket váltottak előrelé ütőgönggökkel. A Charlemagne páncéloshajót eközben egy lövedékünk eitalálta. Az ellenség tüzerégi állásait és táborát Sedil Banr mellett parti ütőgönggök eredményesen lövtek, úgy, hogy az ellenség kénytelen volt tüzerégi állásait megváltoztatni. A többi harcterekről semmi új hír.

Stockholm. A Berlingske Tidende írja: Utasok beszélnek, hogy a finn öbölben borzasztó ágyuzást hallottak. Később egy orosz csatahajó borzalmas sérülésekkel Helsingforsba érkezett.

Róma. Az olasz szenátus ma folytatta tegnap félbeszakított ülését, amelynek egyetlen tárgya a kormányának háború esetére auandó rendkívüli felhatalmazás volt. A szenátus a kamara által már tegnap elfogadott és erről szóló törvényjavaslatot titkos szavazásban kétszázhatvankét szavazattal kettő ellenében elfogadta. A szenátus ezután elnapolta bizonytalan időre ülését.

Berlin. Vilmos császár Weddingen Ottó sorhajókapitány özvegyéhez levelet írt, amelyben közli, hogy térjenek az U. 29. tengeralattjáró elsüllydésével odavesztett vaskereszt és pour le mérité rendjeleit ujakkal pótolja. Weddingen volt, mint ismeretes, az Aboukir, Hogue és Cressy elsüllyesztésével feltűnt U. 9. parancsnoka. Hősi tette után megnősült, de idén, tavasz-

szal az U. 29. buvárhajóval még meg nem állapított módon az angolok elsüllyesztették.

Zürich. A chiasso-i pályaudvaron mozgalmas az élet. A behívott olasz tartalékosok tömegesen utaznak el a határról Olaszország belseje felé induló vonatokon. A behívottak szinte kivétel nélkül elkeseredett hangulatban vannak és szidják a háborút.

London. A mai lapok egész oldalra terjedő toborzó felhívást közölnek, amelyben Kitchener lord-hadügyminiszter tudatja, hogy ezantul negyven éves korig terjedő életkorban vesznek föl az angol toborzó irodák katonákat. A korhatár kiterjesztése a toborzások egyre gyengülő eredménye miatt történt.

A második hadikölcsön jegyzése Aradon.

(Gyarapodnak az aláírások.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, május 21.

Az a hatalmas erő, — az egységes nemzet ereje, — mely kint a harctereken új meg új babért és hírnevet szerez a magyarságnak, itt bent az országban, hatalmas lendülettel és energiával nyilvánul meg a kötelelességteljesítés mezején Aradon is. E polgári és hazafői odaadásnak és minden áldozatra hajlandóságnak tellemelő és nemes próbája a második hadikölcsön, amelynek hatalmas oszlopokká növekedő jegyzés-rubrikái minden órával jelentősebben és monumentálisabban tesznek tanúbizonyosságot morális és anyagi erőnk teljes épességéről, amelynek sziklaszilárd bázisa ennek az országnak és minden polgárának törhetetlen hite. Ez a hit a jövőre örök és nagy boldogságáért ép oly dus és lelkes odaadással viszi el a mindennel szentebb oltárra életét és véréit, mint a keze munkáját s a munka áldott eredményeit, megtakarított filléreit.

Ami eddig a második hadikölcsön jegyzéseiben történt, ragyogó és elragadó példadással kell, hogy szolgáljon a még hátralévő napokra, s úgy legyen, hogy e hűben és reményegekben boldog ország minden lakója elvigye a maga részét életben és pénzben, vagy mind a kettőben.

S e lelkes jószándék támogatója a józan ész, amely mindenkivel megértetheti, hogy ez az áldozat nem csak a jövő boldogságát szolgálja, hanem a máit is. Hogy nem áldozat az, amit tesz, hanem okos és hasznos dolog; nem csak az ország és a nemzet, hanem a saját egyéni érdekeinek szolgálata is. Az új hadikölcsön előnyös feltételei cáfolhatatlan biztosságot adják annak, hogy polgári kötelelességét, a nemzet diadalmas küzdelmében való részvételét teljesíti az is, aki jegyez a hadikölcsönre és ezzel megtakarított vagyonát is a leggazdaságosabban gyümölcsöszteti.

A mai jegyzések a következők:

Az Aradi Első Takarékpénztárnál a mai napi jegyzések összege: 607,050 korona, vagyis egyetlen napon meghaladja a félmilliót. Ebben a jegyzésben a következő tételek szerepelnek:

Takács Ferenc	2000 K
Kövesdy Elvira	4000 K
Csanádegyházmegyei alapítványi pénztár	18850 K
Komáromy Edéné	2500 K
Salamon Samu	10000 K
Aradi ügyvédi kamara	10000 K
Parocz Gyula dr. kir. tanácsos	20000 K

Első Aradi Betegsegélyző Temetkezési Egylet	3000 K
Soltész Géza	10000 K
Arad sz. kir. város	80000 K
Ottenberg Tivadar	15000 K
Ottenberg Tivadarné	5000 K
Kisebb tételekben	6700 K

Az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztárnál a mai nap 820000 koronájával a jegyzések összege 520000 koronára emelkedett.

Az Aradmegyei Takarékpénztárnál a jegyzések összege már a két milliót is túlhaladja, amennyiben összesen 2,054.000 koronát tesz ki. A mai nap eredménye 155000 korona, amely a következőképp oszlik meg:

Mairovitz Mór és fiai	50000 K
Singer Márton	55000 K
Löffler Jakab	20000 K
Reich József	10000 K
Geller Ferenc	5000 K
Geller Armin	2000 K
Braun György	2000 K
Klemm János	2000 K

Első Aradi Betegsegélyző és Temetkezési Egylet 1000 K

Az Aradi Ipar- és Népbanknál ma a következő jegyzések történtek:

Martin Tivadar (Zombor)	5000 K
Első Aradi Betegsegélyző és Temetkezési Egylet	2000 K
Braun Mór	3000 K
Kohányi Róbert	3000 K
Huszalik Ferencné	1000 K
Franyó András (Békéscsaba)	1600 K
Kovács S. Márton (Békéscsaba)	5000 K
Maszlik András (Békéscsaba)	4000 K
Gera György (Békéscsaba)	3000 K
Wallerstein S. Samu	3000 K
Ancsin R. Pál	6000 K
Kitza György	2000 K

A mai nappal együtt a takarékpénztárnál összesen 117.000 koronát jegyeztek.

A Viktória Takarékpénztárnál ma 10.000 korona értékű hadikölcsönt jegyeztek, amivel a jegyzett kölcsön összege 51000 koronára emelkedett.

Az Aradi Polgári Takarékpénztárnál a mai napon a következő jegyzések történtek:

Szerényi Géza	10000 K
Első Aradi Nyugdíjas Asszociáció	1000 K
Mihaletzky Lajos (Tornya)	500 K
Parocz Béla dr.	6000 K
Varjassy István (Petrozsény)	1300 K

A takarékpénztárnál eddig összesen 620000 koronát jegyeztek.

Az Aradi Közgazdasági Banknál ma 40300 koronát jegyeztek, amiből 40000 koronát maga az intézet, tízezer koronát pedig Hámosi László dr. A takarékpénztárnál eddig összesen 71.000 koronát jegyeztek.

Az Aradi Kereskedelmi Banknál az eddigi 50100 korona jegyzésen kívül a mai napon a következő jegyzések történtek:

Varga Kálmán Arad 3000 K., Szent József Egylet Aradszentmárton 2000 K., Fakelmann József, Aradszentmárton 1000 K., Hack Gáspár Aradszentmárton 1000 K., Kämpf Borbála Aradszentmárton 2000 K., id. Kugler Márton Aradszentmárton 1000 K. Továbbá több kisebb tételben még 3600 korona mely jegyzés kizárólag a gazdaközönség köréből történt.

Május negyedikén felbontotta Olaszország a hármasszövetséget.

(Elutasított méltányos ajánlatok. — A német félhivatalos lap az alkudozásokról. — Az olasz király is háborupárti. — Elnémított tüntetők.)

— Távirati tudósítás. —

Berlin—Bécs—Róma, május 21.

A *Norddeutsche Allgemeine Zeitung*, a német külügyminiszterium hivatalos lapja legutóbbi számában „A hármasszövetség felmondása” címmel foglalkozik az olasz válsággal. A cikk megállapítja, hogy az államközi szerződés szerint a *casus foederis* bekövetkezik a szövetségesekre nézve, ha a szerződők valamelyiket két, vagy három nagyhatalom megtámadja. A szövetségesek részéről való provokáció nélkül Szerbia elleni kényszerű fellépésünkre Oroszország mozgósított. Ez idézte fel a világháborút, de Olaszország még sem látta bekövetkezettnek a *casus foederis*-t, kitagásolta, hogy a Szerbia elleni ultimátumról őt nem értesítették előre s ezzel megsértették a szövetség hetedik cikkelyét, amely kötelezi a monarchiát és Olaszországot, hogy ha a balkáni statusquo esetleges megsértésére kerülne a sor, egymást előre értesítik és előre megállapodnak a kölcsönös kompenzációra vonatkozólag. A monarchia erre kijelentette meg a háboru előtt, hogy területét növelni nem akarja, mindamellett a központi hatalmak megelégedtek Olaszország jóakaratu semlegességi nyilatkozatával, sőt késznek mutatkoztak kompenzációkra is.

Olaszország közben feltegyverkezett s Trentinóval nem elégedve meg, többet követelt. A monarchia március végén felajánlotta Dél-tirol olasznyelvű részét, de Olaszország április eisején a következőket követelte:

Abszolút lemondást Trientről az 1811-ben megállapított határok alapján, vagyis Trientbe beleértve az ósnémet Bozent.

Határkiigazítást Itália javára Isonzoban. Görzöt, Gradiskát és Montalconét.

Trieszt átváltoztatását a hátamegetti mélyen benyuló határterülettel, Capo d'Istriával és Piranóval együtt szabad államná.

Lemondást a Curzolari szigetcsopotról Lissával, Lessinával, Curzolával, Lagostával, Braccával, Meledával együtt.

Valamennyi területátengedés azonnal esedekes.

Az így átengedett területeknek a hadsereghez és haditengerészethez tartozó polgárai azonnal lefegyverezendők.

Ezeken kívül Olaszország teljes szuverénitást követelt Valonára és Sasenora a hozzájuk tartozó országrészekkel együtt és azt, hogy Ausztria-Magyarország jelentse ki, hogy Albániában teljesen érdektelen.

Ezzel szemben Olaszország kélszáz millió frank átányösszeget ajánlott az összes terhek megváltása fejében és vállalta azt a kötelezettséget, hogy a háboru egész tartama alatt semleges marad.

A súlyos követelések dacára a monarchia tovább tárgyalt. Május negyedikén azonban Olaszország váratlanul felmondotta a szerződést, visszavonta javaslatait.

Május tizedikén történt az utolsó kísérlet Olaszország visszatartására ismert ajánlatunkkal, amelyet a német birodalmi gyűlésen felolvasnak. Ez az ajánlat lehetővé tette volna Olaszország hatalmi növelését vérontás nélkül.

Olaszországra hárul a hadizenet felelősége.

Milanó, május 21. A milanói „Sera” szerint az olasz kormány az a szándéka, hogy a jelenlegi helyzetnek véget vett azáltal, hogy diplomáciai jegyzéket küld Bécsnek és egyidejűleg visszahívja bécsi nagykövetét.

Luganó, május 21. Bülow herceg és Macchio báró legutóbb tett nyilatkozatairól a következőket írja a „Messagero”:

Az a körülmény, hogy a két követ semminemű felvilágosítást nem kért az olasz kormánytól különböző ujságok híreire vonatkozólag, mutatja, hogy nem hajlandók Olaszországnak hadat üzenni és így a központi hatalmakkal való szakítás felelőségét Olaszországra akarják hárítani. Világosan igazolják ezt Tisza gróf és Bethmann-Hollweg beszéde is. Olaszország mindezek dacára meg fogja üzenni a háborut Ausztria-Magyarországnak, mihelyest a parlament a

kormányának a megfelelő eszközöket rendelkezésére bocsátotta.

Mese a külön szerb békéről.

Róma, május 21. A napisajtó a legkalandosabb hírekkel igyekszik a közönségre hatni. Mintha az ellentétes hatások akarnak kipróbálni, amikor előbb a véksőkig feltűzelték az olasz népet, ma reggelre pedig egyes lapok azt közlik a közönséggel, hogy igen sok remény van a béke fenntarthatására, mert úgy tudják, a monarchia hajlandó Szerbiával külön békét kötni.

Az olasz király háborut kénytelen akarni.

Genf, május 21. Az olasz király a kamara ülése után kihallgatáson fogadta Salandra miniszterelnököt. A kihallgatáson Salandra azokat az előterjesztéseket tette meg, amelyek Olaszország elhatározását végleg eldöntik.

Bazel, május 21. A „Baseler Nachrichten” levelezője jelenti Rómából:

A király maga is akarta az intervenciót, ezért nem akart tudni Giolittiról, aki különben állandóan bizalmasa volt. A válság megoldása — mondja a levelező — teljesen alkotmányos formában történt. A király meghallgatta a parlament vezéreit, de nem hívta meg Giolittit, akinek kormányelnöksége nem intervenciót, hanem forradalmat hozott volna.

Entente-ellenes Balkánblokk Olaszország miatt.

Lugano. Egy előkelő balkán-politikus kijelentette, hogy a balkáni államoknak az entente-tal szemben viseltetett szimpátiája eltűnt, miután a londoni diplomácia a balkáni államok érdekeit eladta Olaszországnak. Szerbiában és Görögországban az elkeseredés oly nagyfokú, hogy Pétervárott számolnak azzal az eshetőséggel, hogy a központi hatalmak entente-ellenes Balkánblokkot szerveznek.

London, május 21. Az angol lapok, mint már jelentettük, behatóan foglalkoznak Evans Artur cikkével, amelyben utalozik az ellen, hogy az Adriai-tenger északkeleti partjai valaha is Itáliához tartozassanak, mert ez a tengerpart, beleértve Dalmáciát, a délszlavok számára van fenntartva. (1) Az angol alsóház balkáni bizottsága Boyes Edward úrnoktete alatt tanácskozást tartott és kijelentette, hogy nagyon szívesen látja Olaszország csatlakozását, különösen ha Italia segíteni tud Szerbia élelmezési viszonyain és a dalmáciai partok tekintetében mérsékelt álláspontot foglal el. A bizottság végül felhívást intéz a brit néphez és a parlamenthez. A felhívás szerint meg kell alakítani a nagy szláv birodalmat és a jugoszlávok számára szükséges biztosítani mindazon kikötőket, amelyek az Adriai-tenger északkeleti partján fekszenek.

Az olasz zöld könyv eltűntetett kéziratai.

Genf, május 21. Párisból érkező magánjelentés szerint az olasz zöld könyvből, közvetlen a kinyomatás előtt, töröltek 6 sürgönyt, amelyek a semleges államokkal folytatott tanácskozásokra vonatkoztak, s amelyeknek publikálása nem kívánatos.

Elszállítják az olasz műkincseket.

Genf. Milanóból jelentik, hogy az összes Lombardiában, Velencében és Észak-Olaszországban levő műkincseket Olaszország belsőjebe szállították.

Orvény szélén a szövetségessel.

Berlin, május 21. A Berliner Tageblatt Luzatti volt olasz pénzügyminiszter nyilatkozatával foglalkozva azt írja, hogy azok a pontok, melyeket Luzatti mint Olaszország követeléseit sorolt fel a National Tidende római tudósítója előtt, mostanáig hivatalos formában még sehol sem terjesztettek elő. Ha egyébként az olasz kormány ezeket a követeléseket támasztja, — ami lehetséges, — jól tudhatta előre, hogy ennek megvalósítása csak háboruval történhetik.

Berlin, május 21. A Lokalanzeiger írja: Aki összehasonlítja az Ausztria-Magyarország részéről felajánlott és Olaszország által követelt engedményeket, aki megvizsgálja és összeméri azokat, az mindinkább csodálkozni fog. Az ember a fejéhez kap, nem-e hirtelen támadt örület akadályozta meg a megegyezést. Minden kereskedő tudja, hogy kevés nehézséget okozott volna, ha mindkét részről meg lett volna a mérsékletes akarat. Ez a mérsékletes akarat mondott csődöt az egyik oldalon, sőt úgy látszik, teljesen hiányzott. Csak ilyen hamis álarc alatt tudott Sonnino a monarchiától

egy ajánlatot kicsikarni, hogy annál nagyobb biztossággal köthesse meg a másik féllel a szennyes üzletet. Mi nem akartuk — írja a Lokalanzeiger — ezt a háborút, de ha visszatekintünk az elmúlt 38 esztendőre, akkor borzalommal látjuk, hogy az órvény szélén állotunk, amikor ilyen szövetségünk volt.

Elnémitják a háborút ellenző olaszokat.

Berlin, május 21. Az olaszországi lapoknak szigorúan meg van tiltva, hogy a munkások és a semleges pártiak háboruellenes tüntetéséről hírt adjanak.

Lugano, május 21. Milanóból táviratozzák, hogy az ottani munkáskamarát és a népházat katonaság szállotta meg. Egyetlen egy ujság sem közöl tudósítást a tegnapi délutáni háboruellenes nagy tüntetésekről.

Az Avanti feltűnő betűkkel tudatja, hogy nem adhat hírt a szocialista párt mozgalmairól, mert telefonösszeköttetéseit egyszerűen beszüntették. Valahányszor egy-egy vidéki városból telefonon közléseket akartak leadni a szocialisták tüntetéséről, az összeköttetést megszakították.

Zürich. Az Avanti még mindig a leghevesebben izgat a háború ellen és azt állítja, hogy a nép túlnyomó nagy része tudni sem akar a háborúról. Csak a terrorizmus fojtotta el az ellenvéleményt. A Salandra-kormány zsarolásra használta föl semlegességét és Itália vérét a legtöbbet ígérőknek kínálta fel. Az Avanti nagyon sok városból tudósítást közöl, amely szerint jelentékeny háboruellenes tüntetések voltak. Mikor Turinből a behívott tartalékosokkal elindult a vonat, a katonák kísérői, sőt maguk a katonák is viharosan kiáltották:

— Le a háborúval!

Sok asszony a sinekre vetette magát, nehogy a vonat elindulhasson. Végre esendőrök léptek közbe és a vonat elindulhatott. A kormány különben erélyes rendszabályokkal lép fel az Avanti ellen. A lap mai számát elkoboztatta és a vidéki szétküldést megtiltotta.

— Le a háborúval!

Sok asszony a sinekre vetette magát, nehogy a vonat elindulhasson. Végre esendőrök léptek közbe és a vonat elindulhatott. A kormány különben erélyes rendszabályokkal lép fel az Avanti ellen. A lap mai számát elkoboztatta és a vidéki szétküldést megtiltotta.

Olaszország Anglia zsoldjában harcol.

(A Dardanellákhoz és Champagneba viszik az olasz csapatokat. — Évek óta az entente fegyverzi le az olaszokat. — Katonai intézkedések hadizenet előtt.)

Távirati tudósítás.

Berlin—Bécs—Budapest, május 21.

A Pester Lloyd jelenti: A genfi Journal értesülése szerint már a legközelebbi napokban megkezdődik Olaszország segítsége az entente-nak a Dardanelláknál, míg az osztrák határon és Albániában az olasz akció védelmi jellegű lesz, amelyben őket a franciák támogatják.

Bazel. Chiassóból táviratozzák: Olaszország beavatkozásának okául fölhozza, hogy Anglia a Gibraltáriszoros elzárásával fenyegetődött. Csatlakozásáért Anglia felajánlott három milliárd líra előleget a garantálta a monarchiától elhódítandó területeket. Olaszország kötelezettsége, hogy százötvenezer katonát szállítson a Dardanellákhoz, háromszázezret a Champagne-ba.

Olasz csapat szállítás Albániába.

Athén. Korfuból és Brindisiből öt olasz csapat szállítóhajó Albániába indult. A bandák felkelésének egyre nagyobbodó arányai ugyanis szükségessé tették az albániai haderők tetemes megerősítését.

Az olasz flotta készenlétben.

Genf. Az olasz flotta egyes hajóit a spezziai, galtai, maddenai kikötőkből a szicíliai Augusztó és Taranto kikötőkbe rendelték, míg a flotta különítményét az aegaei tengerre.

Behívják külföldről a tartalékosokat.

Berlin, május 21. A reggeli lapok jelentik Zürichből: A svájci olasz konzulátusok tegnap este megkapták a behívási parancsokat a hadköteles olaszok részére.

Róma, május 21. A tengerészeti miniszter rendeletére az önkéntes motorosoknak tagjai ma szolgálatra bevonultak. A testület nemrég alakult.

kult és tagjai hat hónapig minimális szolgálatra vannak kötelezve.

Nem akarnak harcolni az olasz katonák.

Lugano. Turinban az ott állomásozó tüzérezred vonakodik a háborúba elindulni.

Francia és angol fegyverek a titkos szövetségesnek.

London. Newbold a Labour Leader-ben cikket írt Olaszország katonai felkészültségéről és azt mondja, hogy Olaszország évek óta készült a monarchia elleni háborúra. Flottája és tábori tüzésége angol és francia gyárakból kapta felszerelését.

Már pedig ha az angol és francia diplomácia már évekkal ezelőtt nem szerzett volna abszolút bizonyosságot arról, hogy Olaszország egykor az entente oldalán fog harcolni, úgy egyik kormány sem engedte volna meg, hogy Schneider-Creuzot, Armstrong, vagy Vickers ellássa Olaszországot ágyúval, löszrel és páncélzatokkal. A francia és az angol kormány együtt dolgozott az olaszszal és esztendőnkön át folyt a behálózás munkája. Ennek a harminchárom éves kétszínűségnek az eredménye, hogy az entente a hármasszövetség keretein belül tudta felfegyverezni ellenségeinek legújabb ellenfelét.

Svájc megvédi semlegességét.

Róma. A Tribuna munkatársa előtt Wille tábornok, a svájci haderő főparancsnoka kijelenti, hogy határukat nagy erők őrzik. Svájc semlegességét bárkivel szemben meg tudja védeni.

Az özvegy királyné kórháza.

Róma, május 21. Margareta özvegy anyakirályné római palotáját, amely egyike az olasz főváros legnagyobb házainak, vöröskeresztes kórházzá alakította át és az államnak felajánlotta.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* A színház hírei. Varsányi Irén utolsó fellépte, a Vígyszínház legnagyobb művésznője ma lép fel utoljára a „Pygmalion” vigjátékban, a társulatnak az a törekvése, hogy a téli szezon befejezése ünnepies legyen, nemmel sem igazolható jobban, mint azzal, hogy e kiváló művésznő vendégszereplését lehetővé tette, ezt a törekvést méltányolta a közönség, mely minden este zsufolásig megtöltötte a színházat. A nagy művésznő partnerje Szendrői igazgató lesz, és a többi szerepeket is a társulat elsőrendű tagjai játsszák. — Pünkösdi ünnepi előadások. Az idei szezon utolsó négy előadása lesz vasárnap és hétfőn, amikor az idény legsikerültebb darabjai kerülnek műsorra. Vasárnap délután 3 és fél órakor mérsékelt helyárakkal „A piros ruhás hölgy” operett és este 8 órakor rendez helyárakkal „A hajduk hadnagya” operett van műsoron kiválóan elsőrangú szereposztásban. Hétfőn utolsó délutáni előadás a „Zausai kisasszony” operette, míg este a „Lengyel vér” nagy operett, ez lesz az idei téli színi idény utolsó előadása.

* A lejtő. (Moissi film az Urániában.) A színház ígéretéhez képest e héten csupa művészi attrakciót hozott műsorában, olyan nagy koncepciójú események ezek, melyeknek a művészetért lelkesedő közönség végtelenül örült. Amit színpadon nélkülöstünk a télen, azt most két kézzel szórja felénk a mozi: tökéletes színjátszást, friss lelkesítő művészetet. Franzeska Bertini, utánna Schildkraut, ma Moissi nem-e a legdiszesebb sorozata a legmagasabb nívón álló művészetnek. A mai drámáról csak azt mondhatjuk, hogy a legtökéletesebb művészetet láttuk, ami egyáltalában létezik. Olyan magasan jár ez a tudás, hogy részleteiben nem is lehet méltatni, mert csak azt tudjuk, hogy egy egészet, minden ízében művészi egészet kaptunk. Lépten-nyomon új szín, új erő, új gondolat, új aláfestés vonul végig a drámán, mely egy gimnázista esendes szenvedésének magarázó története. — „De profundis” az Uránia ujdonsága.

* Művészdráma az Apollóban. Új műsort mutatott be ma az Apolló-színház, pompás, elsőrangú képeket néztünk végig. A háborús fölvételeket mindig érdeklődéssel fogadjuk. Lelkünkkel, gondolatunkban ugyanis valamennyien a harotéren vagyunk a jól esik belsringatnunk magunkat a csatatér hangulatába. Sok érdekességet nyújtanak az Apolló új harotéri fölvételei, amelyek a közönség legnagyobb tetzésével találkoztak a mai premieren. Kétségtelenül nagy sikere volt a „Kulisszavarázsa” című sok mélységgel megírt drámának is, amelynek szűzségében egy művészpár megindító tragédiáját dolgozta fel reális színekkel a szerző. Az igazi élet lüktet a drámában, meleg érzések a pusztító indulatok vizik a tonalát. A nagyikerű dráma még szombaton marad műsoron.

* A fekete kancellár reprise iránt az egész város publikuma élénk érdeklődéssel van. A vasárnapi és hétfői előadásokra már rengetek előjegyzés történt az Apolló pénztárnál. A drámában Pailandert legjobb szerepében látjuk.

A nyári idény küszöbén

eikötözés, lakásváltoztatás esetén, tisztelettel kérjük előtízetöinket, hogy új lakozimüket, a lap pontos szétküldése szempontjából — legutolsó tartozkodási hely megjelölése mellett — a kiadóhivatallal idejekorán közöljék.

Kétszázézer hadifogoly a galíciai offenzívában

(Megállítottuk Bukovinában az orosz offenzívát. — Harcok Stryj birtokáért.)

— Távirati tudósítás. —

Budapest—Bécs—Berlin, május 21.

A sajtóhadiszállásról jelentik: A nagy harc az egész vonalon változatlan hevességgel folyik. Hadműveleteink a nehéz harcok következményeként lassan bár, de állandóan előre haladnak.

Május 16-ika óta újabb 20.000 foglyot szállítottak be. Ezzel a nyugat-galíciai offenzíva megkezdése óta ejtett foglyok száma közel kétszázezerre emelkedett.

Bukovinában csend van. Az orosz offenzívát ezen a részen megállítottnak lehet tekinteni.

Folyamatban vannak a stryji harcok.

Bécs. A második nagy csata az egész arcvonalon folyamatban van. A küzdelem gyújtópontjai: Sieniava és Jaroslau. Az oroszok erős ellentámadásokkal próbálkoznak, de mindenütt vereséget szenvedtek. Przemysltól délkeletre támadásaink tért nyertek. Nagyon sok foglyot ejtettünk. Stryj körül a harcok folyamatban vannak. A Pruth-vonalon ellentámadásba mentünk át és különösen Kolomeánál támadunk erősen. Jól haladunk előre és itt is igen sok foglyot ejtettünk.

Csernovic biztosítva orosz támadás ellen.

Bukarest. Csernovicból érkező utasok beszélik, hogy tekintettel a lakosság körében észlelhető nyugtalanosságra, a hatóságok falragaszokon szólították fel a közönséget, hogy az egymásra torlódó eseményekkel szemben őrizze meg hidegvérét. Csernovic egy újabb orosz invázió ellen biztosítva van. Ma reggel 80 orosz foglyot hoztak Csernovicba, akik wascauti harcokban kerültek fogságba. A helyőrségi parancsnok elrendelte, hogy ezentúl a katonazenekar hetenként kétszer a város főterén hangversenyezzen. Csernovic körül fontos események lezajlását várják. Az itzkanicsernovicai vonatközlekedés ismét megkezdődött. Tegnap délután 2 órakor a Pruth egész partvidékén dörögtek az ágyúk.

Bukarest. Burdujeniből táviratozzák a „Ziua“-nak: Az oroszok Csernovic melletti megsemmisítő vereségük után, tegnap ismét megkísérelték, hogy bajonett-támadással Plinicán át Csernovic felé nyomuljanak. Itt azonban szembe találták magukat az osztrák-magyar csapatok zömével, amely ellentámadásával az orosz sereget teljesen összezúzta. Hátézer orosz fogságba került, igen sokat beleszorítottak a Pruthba. A megmaradt oroszok menekülésszerűen vonultak vissza. Az osztrák-magyar csapatok helyzete a kolomeai fronton is megjavult. Az előnyomuló hatalmas orosz erőket visszaverték.

Nincs elegendő tüzérsege és muni-ciója az oroszoknak.

Bukarest. Az oroszbarát „Dimineata” a következőket írja a harctéri helyzetről:

— Az orosz csapatok állandó visszavonulásban vannak az osztrák-magyar-német erők elől és képtelenek az egyensúlyt úgy megtalálni, hogy ellentámadásba mehetnének át, avagy legalább ellentállást fejthetnének ki, hogy az osztrák-magyar és német csapatokat az üldözésben feltartóztassák.

Az orosz hadsereg ezen megrázkódtatásának okát nem ismerjük. Előre bocsáthatjuk azonban, hogy főként a tüzérsegek és muni-cióban való hiány az oka ezen jelentékeny leveretésnek.

A San vonal elvesztése igen nagy stratégiai jelentőségű, mert arra kényszeríti az oroszokat, hogy egész Oroszlengyelországot a Nida és Pilica között kiürítsék. Dacára a Dnyeszter és a Pruth mentén elért részlet-sikereknek, nem hisszük, hogy a Sannál megvert oroszok képesek lesznek stratégiai eredményeiket a Dnyeszternél megőrizni. Az a nagy veszély, amely őket ma fenyegeti, nemcsak arcvonaluk visszanyomásában, hanem annak a Visztula közelében, északkeleti irányban való keresztültörésében is megnyilvánul. Ha ez a lehetőség megtörténik, annak következménye első sorban az volna, hogy az orosz balszárnyat visszakellene vonni Podoliába.

Az orosz hadsereg helyzete kezd kritikussá válni és az általános helyzet szempontjából az egységesnek ezen hiánya a keleti és nyugati fronton folyó akciókban érthetetlen előttünk.

Elvesztett az orosz offenzívák eredménye.

Hága. A Times katonai tudósítója most már egészen nyíltan az angol közvélemény elé tárja az orosz hadsereg helyzetét.

— A téli kárpáti hadjárat gyümölcsei legnagyobb részben elvesztek — írja. A harmadik orosz hadsereget Radko Dimitriev vezénylete alatt pompás védekezés után, de súlyos veszteségekkel visszakergették a San mögé, Kovno tartományt elpusztították. Libau német kezébe jutott, Lengyelországban az oroszok elvesztették a talajt a lábuk alól és így a szövetségesek hatalmas csapást mértek Oroszországra. Nem kevesebb, mint másfélmillió német és osztrák-magyar katona nyomul előre a Visztula mindkét oldalán Lublin felé, kiterjeszti a támadást az egész kárpáti vonalra, Bukovináig, hogy az orosz hadsereget kettéválassza: egyik felét a Pripeti mocsaraktól délkeletre szorítja, a másik felét északnyugatra nyomja vissza. Még lehet remélni, hogy az oroszok a Lengyelországból vont erősítésekkel galíciai főállásukat megtarthatják, de mégis csalódottan kell kérdeznünk, hogy miért nem voltak jobban felkészülve az ellenséges támadásra? Végre is tízenégy orosz hadsereg egyikének leverését nem kell oly szomorúan megítélnünk. De az orosz hadseregnek ezen túl meg kell tartania sértetlenül az egész védelmi vonalát.

Ifjabb Urbán Iván báró balesete Északbukovinában.

(A főispán unokája hazatért a harctérről. — A vitéz tizenhármas huszárok.)

Az Aradi Közlöny tudósítója.

Arad, május 21.

Urbán Iván báró főispán Szent László-utcai palotája előtt ma reggel egy napbarnított arcú fiatal huszártiszt szállt le némi ügyetlenséggel, séntítva a bérkocsiról: ifjabb Urbán Iván báró a 13-as huszárok zászlósa, Urbán Péter báró legidősebb fia. A fiatal báró az északkeleti harctérről érkezett haza betegen és szülei csak most tudták meg, hogy milyen veszedelmeken ment át és szabadult meg szerencsésen Iván báró.

Pár nap előtt még megnyugtató tábori levelezőlap érkezett a Dnyeszter és Pruth vonala közt harcoló seregeknél tartózkodó bárótól és ezért meglepte családját, amikor ma reggel egyszerre betoppant a fiatal zászlós és tőle magától tudtak meg, hogy már tíz napja eljött a harctérről, illetve eszméletlenül elszállították onnan.

Amint ismeretes: a tarnow-gorlicei vereség után az oroszok a bukovinai szárnyon próbálkoznak nagyobb erőkkel előretörni és ottani seregeink lassan a Dnyeszterrel a Pruthig húzódtak állandóan heves és ekeseredett harcokat víva. Ifjabb Urbán Iván báró, aki tavasz elején ment a harctérré, ezekben a harcokban vett részt a legutóbbi időkig. Május tizenegyediké előtt egy kis északbukovinai kozágekben táboroztak a tizenhármas huszárok. Indulásra készen, teljes fegyverben lőttek egy egész napot és csak késő este kaptak parancsot, hogy lepihenjenek. Alig kerütek azonban ágyba: néhány kósza kozák vetődött a faluba és nyargalászva lövöldözni kezdett. A kozákokat mind egy szálal lelőtték a huszárok, de közben indulásra szóló parancs jött és valamennyien a legsürgősebben elhagyták a tálat. Oly gyorsan történt az indulás, hogy még a tiszteknek is alig volt idejük felöltözni.

A huszárok utja erősen menedékes domboldalon vezetett és ezt a domboldalt valóságos golyózáporral elárasztotta a nagy túlerőben levő ellenség golyózápora. Szokatianul hideg éjszaka volt és ifjabb Urbán Iván báró a hideg ellen védekezve egy pokrócba burkolózott és úgy nyargalt huszárszakasza élén. Csak amikor már kikerültek a golyófőrtetegből, akkor vette észre a fiatal báró, hogy egy ellenséges golyó alig néhány centiméterre a nyakától átfurta a pokrócot, egy másik pedig a dolmányát lyukasztotta át. Veszedelmes helyen jártak és szinte csodálatos szerencse, hogy mindössze három lö esett áldozatul a gyilkos ellenséges tüzelésnek.

Az elvonulás után kemény harcba kevertek a vitéz tizenhármasok. Hatszoros túlerőjü ellenséggel szálltak szembe dicsőséges bátorsággal és az egyenlőtlen harcban a legjobb és legvitézebb tisztek egymás után döntek ki a csataszorból. Annak a századnak a parancsnokát, amelyben az ifjú Urbán báró küzdött: Prónay huszárkapitányt robbanó orosz dum-dum golyó találta. A golyó a hátsón érte a kapitányt és testében három darabra robbanva, hátán három borzalmas sebet ütve, repült ki ismét. Scholz Dzsózó huszárfőhadnagyot alig valamivel a szíve fölött furta át az ellenség golyója, Gulyás huszárhadnagy és Majtenyi zászlós, aki Urbán Iván báró lakótársa volt, holtan maradtak a csataterén. Urbán Iván bárót nem érte golyó, hanem tí-

zenhat huszárjával a koromsötét éjszakában egy hatalmas sziklaszakadékba suhan. A két emelet mélységű szakadék éles sziklái hat huszár koponyája szúródott össze. Ezek holtan terültek el a mélységben. A többiek is többé-kevésbé súlyos szúródásokat kaptak, a fiatal zászlós pedig a zuhanástól eszméletlenül hevert a földön. Amint később kitűnt: ifjabb Urbán Iván báró súlyos agyrázkódást szenvedett és bokája, amely évek előtt kificamodott volt, most újból megrándult.

Hajnali három órakor mentették ki a szakadékból a bárót és azonnal szekérre tették, hogy a legközelebbi vasuti állomásra szállítsák. Késő estig tartott a szállítás és Urbán báró ezt az időt eszméletlen állapotban töltötte. Végre Werenczanka északbukovinai vasuti állomáson kórházvonatra tették a fiatal zászlóst és Csernovicsba, majd onnan tovább szállították. Ot napot Debrecenben a tiszti kórházban töltött el és az öt napi megfigyelés után, hazatérhetett Aradra. Allapota időközben lényegesen javult, azonban a történetéről nem értesítette szüleit, hogy aggodalomba ne ejtse őket, hanem hazatérve meggyőzze az érte aggódókat, hogy szerencsésen és veszedelmen tulesve tért haza a csaták világából, ahová önként, lelkesedéssel ment és ahová már vissza is kívánczik.

Ifjabb Urbán Iván bárót Aradon *Gidófalvy* dr. főorvos vizsgálta meg és kezeli.

H I R E K. LEGÚJABB.

Erkezett reggel 3 órakor.
(Táviróda, cenzurázva.)

A monarchia válasza a hármasszövetség felbontására.

Bécs. Olaszországnak arra a bejelentésére, hogy a hármasszövetséget felbontja, Burián báró külügyminiszter a monarchia részéről jegyzékkel felelt, amelyet ma délután nyújtott át Avarna herceg bécsi olasz nagykövetnek. A jegyzék ezeket tartalmazza: Kínos meglepetéssel vette tudomásul a cs. és kir. kormány a szövetség felbontását, amely a két államnak évtizedeken át biztosította a békét és Olaszországnak ismert szolgálatait tett. A meglepetés indokolt, mert az olasz kormány ismételen kifejezte azt az óhaját, hogy a szövetség fennmaradjon.

A Szerbiához intézett ultimátumokat fölösleges bővebben magyarázni. Ez Olaszország érdekeit semmikeppen sem érintette. Emlékeztetünk San Giuliano akkori olasz külügyminiszter kijelentéseire és az olasz királynak 1914. augusztusában Ferenc József őfelségéhez intézett táviratára. A bécsi és berlini kormányok sajnálták Olaszországnak azt az elhatározását, hogy semleges marad, amely elhatározás aligha volt összeegyeztethető a szövetségi szerződés szellemével, de loyálisan mégis elfogadták az olasz kormány nevezetét. Amidőn az olasz kormány megismételte a szövetség fenntartására irányuló óhaját, kártpótlás címén bizonyos követelést terjesztett a monarchia elé. Az olasz kormány összes követelései katonai, politikai és nemzetiségi okokból nem voltak teljesíthetők.

A cs. és kir. kormány nem veheti tudomásul az olasz kormány kijelentését, hogy semmieset kívánja tekinteni a monarchiával kötött szövetségi szerződést, mert e kijelentés ellentmondásban áll Olaszországnak az 1912. december 5-én, újból megkötött szerződésben vállalt ünnepélyes kötelezettségével, mely a szövetség tartalmát 1920. július 8-ig megállapítja és felmondást csak egy évvel e terminus előtt enged meg. Ha az olasz kormány önkényes módon akarja kivonni magát a kötelezettség alól, a cs. és

Kir. kormány elhárítja magáról a felelősséget, ami az eljárásból származik.

Elkészült az aradi hadiadózók lajstroma (Junius elején vetik ki a gazdagok adóját.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, május 21.

A pénzügyminiszter a legutóbbi napokban rendeletet küldött az aradi királyi pénzügyigazgatóságához és arra utasítja, hogy a husz-ezer koronán felüli jövedelemmel bírók összeírását, illetve kipuhatólását e hónap végéig okvetlenül fejezze be és ennek megtörténtéről tegyen hozzá annak idején jelentést. A rendelet értelmében a jövő hónap elején meg kell kezdődniök a hadiadó-kivetési munkálatoknak is.

Mint értesülünk, az aradi pénzügyigazgatóság és a városi adóügyosztály, illetve az összeíró küldöttség ma befejezte az összeírási lajstromot, amely az adókiivetési javaslatok alapját alkotja. A lajstromban 239 aradi olyan polgár neve foglaltatik, akik legkisebb részben önkéntes vallomás, legnagyobb részt hatósági puhatólás szerint husz-ezer koronánál nagyobb jövedelemmel bírnak. Kuzman Döme pénzügyi titkár az így rendelkezésére jutott adatokból most készíti el javaslatait, amelyeket a jövő hónap elején nyolc napi közszemlére tesznek ki és annak elteltevel a felszólamlási bizottság nyomban megkezdi tárgyalásait.

A lajstromban a 239 aradi adózón kívül még körülbelül 30 olyan egyén neve is szerepel, akik Aradon bírnak ingatlannal és olyan jövedelemmel, amelynek alapján hadiadóval megrohátók, de lakóhelyük nem Aradon van. Ezek adatait az illetékes hatóságokhoz küldik el és az veti ki az adót.

Hozzávetőleges számítás szerint az így összeírt 239 aradi polgár közül tényleg fog hadiadót fizetni 160-170, de hogy mekkora összeget, azt ma még tudni nem lehet.

— Tisza Budapesten. *Budapestről* jelentik: Tisza István gróf miniszterelnök ma éjjel teltizenkét órakor a királyhídi gyorsvonattal Bécsből Budapestre visszaérkezett.

— A pápát Angliába hívják. *Zürichből* jelentik: Jól értesültnek mondható helyről jelentik, hogy az angol kormány azt a javaslatot tette a pápának, hogy a háború tartamára költözzék Angliába. Az angol kormány pár millió lírát bocsátana a pápa rendelkezésére, udvartartási költségeinek fedezésére. A pápa ezt az ajánlatot természetesen visszautasította.

— Libau új főkapitánya. Königsbergből jelentik: A meghódított Libau város rendőrfőkapitányává Hariwig kormánytanácsost, königsbergi helyettes rendőrigazgatót nevezték ki.

— Pünkösdi istentiszteletek az evangélikus templomban. Pünkösöd első ünnepén délelőtt 10 órakor ünnepi istentisztelet után Urvacsora osztás, mindkettő magyar nyelven, délután 3 órakor magyar istentisztelet. Pünkösöd második ünnepén délelőtt 10 órakor szent beszéd és utána Urvacsora német nyelven, délután 3 órakor magyar istentisztelet. Ez uton kéretnek a kórházak t. parancsnokságai, hogy az első ünnepen a magyar sebasülteket, a második ünnepen a német betegeket, mindkét napon a délelőtti istentiszteleten vezettessék a templomba, amidőn az ág. hitv. evangélikusok az Urvacsorához is fognak járulni.

— A külföldiek ellenőrzése Németországban. Berlinből jelentik: Legujabban kiadott rendelet szerint valamennyi külföldi honos huszonnégy órán belül tartozik jelentkezni

a berlini rendőrségen utlevél és egyéb irattal együtt. A rendelkezés alól kivételnek az osztrák, magyar és török állampolgárok.

— Az elmúlt Velence. *Velencéből* jelentik: Az itt megjelenő Piccolo írja: Az idegenek javarésze, még a semleges állambeliek, sőt az entente-államok polgárai is elutaztak Velencéből, új vendégek pedig már régóta nem érkeznek. A városban most csak az állandóan ittlakó olaszok vannak és az utcák, amelyeken nagy tömegek látásához szokott az ember, jóformán teljesen kihaltak. Igen sok nagy szálloda, főképp a Lidón levők, kénytelenek voltak bezárni, vagy legalább is csökkenteni a személyzetet — mert az összes szobáik üresen állanak. A Szent Márk-téren a híres Florian és Quadri kávéházak előtt már napok óta nem játszik a tengerész-zenekar, sem a bersaglieri-orchester, mert a tagjaikat mozgósították. A gondolások forgalma is jóformán megszűnt. Velence népe, amely eddig kizárólag az idegenekből élt, a legnagyobb nyomor elébe néz. A városi tanács legutóbbi ülésén egyik képviselő azt a tervet vetette fel, hogy háború esetére a város óriási értékű műkincesiből mindazt, ami megmozdítható, biztosabb helyre kell szállítani, mert Velence, amely egyik legkiemelkedőbb pontja az Adriának, elsősorban van kitéve flotta- vagy tengeralattjáró-támadásoknak és egyáltalában nem nyújt biztonságot az örökbecsű műkincesnek.

— Főrobbant emlék-gránát. Berlinből jelentik: Tegnap reggel főrobbant egy gránát Steglitzben. A robbanás Rose építőmestert megölte, feleségét és sógoróját, Griesernét, valamint Wettauer műépítésszt súlyosan megsebesítette, Rose és Wettauer tegnap reggel Keletporoszországból, ahol a háború kitörése óta időztek, pünkösdi szabadságra hazaértek. Az építőmester Lötzen város bombázásának egy emlékét, egy föl nem robbant gránátot hozott magával. Eppen mutogatta a két asszonynak, amikor véletlenül elejtette, amire a gránát explodált. A robbanás Rose lakóházát is lerombolta.

— Nincs tábori áruminta forgalom. A m. kir. postavezérgazgatóság rendszere értelmében az áruminta forgalom a tábori postákhoz a mai nappal megszűnt.

— Romlott élelmiszerek mázsaszámra. *Szerajevóból* jelentik: A buntető bíróság eljárását indított Romano Izsák Abrahám szerajevói kereskedő cég ellen, amelyről kiderült, hogy következetesen és kizáróan romlott élelmiszerek forgalomba hozásával foglalkozik. A cég raktarában több mazsa rothadt hagymát, 23 hordó megromlott kaposztát, 80 láda pürés turót foglaltak le. A cég levelezéséből megállapították, hogy az árukat már romlott állapotban vásárolta, azzal a céllal, hogy szállításkor ezt a portékát is értékesíthesse.

— Fischer Simon nagyáruházának rövid kivonata a pünkösdi sasionra, u. m.: fiu és leánykák részére csinos ruhácskák, nyári szalma és vászon kalapok, szép svetterek és sokerlik, finom női cérna-harisnyák már 1 koronától, szép nyári női keztyük és selyem-ernyők, férfi lüster-sapkák és számtalan itt fel nem sorolható tárgyak. Mindenkinek érdekében áll a Fischer áruházat fel keresni a Szabadság-téren. Fénykép kedvezmény. 227

— Harctérre indulóknak elsőrendű gummy kabátok, gallérok, csuklyák, vízmentes csavar lábszárvédők, seiyem also garnitúrák, evőeszközök stb., a legnagyobb választékban és a legolcsóbban beszerezhető „Chic” uridivat üzlet Arad, Andrassy tér 15. *Noigummikabát*, és kalapok nagy választékban. 191

— Egész könyvtárakat és bélyeggyűjteményeket vesz méltányos árban Kerpel könyvkereskedése.

— Gyermekkoscsik, összecukható gyermek tolékoscsik, gyermek ülő-székek rendkívül nagy választékban Hegedüs Gyula cégnél, Arad, Andrassy-tér 16. 191.

— Kereskedelmi szaktanfolyam. Minden hó elsőjén új (gyors-, gépírási-, könyvelési) tanfolyamot nyitunk. Tandíj összesen 50 korona. Beiratkozás a délelőtti órákban. Ziffer és Hollós. Báró Bohus-palota. 1387

— Jó szívarkantüvelyek Kerpelnél.

— Ritka bélyegek nagy választékban Kerpelnél.

Az ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal) — 257

Szerkesztőség (csak éjjel használható

mellékállomás) — — — — — 151

Kiadóhivatal és hirdetés osztály — — — — — 151

Nyomda — — — — — 151

Nem lehet megmenteni az entente-ot.

(Olasz katonai vélemény a semlegesek beavatkozásáról.)

Lávirati tudósítás.

Bukarest, május 21.

Gatti Angelo olasz vezérőrnagy a Corierra della Sera-ban az entente-ra nézve nagyon kedvezőtlen jövendölésekbe boosátkozik. Minden egyes hatalom — ugymond — a másik kettőben bizik s így végül mindhárman elhagyatva állnak. A háborúhoz számítások és tények szükségesek. A terveknek évekké azelőtt minden irányban készen kell állaniök és megváltoztathatatlanul megállapítva kell lenniök. Az entente hatalmak hibája abban áll, hogy erről sohasem tudtak, vagy nem akartak alaposan tárgyalni. Ha valamelyik hadsereg mélyen Ausztria szívébe akarna betörni, úgy az első sikert azonnal támogatnia kellene a más hadseregek közreműködésének.

Románia beavatkozása sem volna képes már az ententeot megmenteni, mert sikerre csak akkor lehetne számítani, ha Németország összes ellenségei egyöntetűen és idejekorán támadnának. Egy gyors román előretörés csak akkor használna, hogyha az oroszok és szerbek egyidejűleg közreműködnének. Ausztriát a déli határon egy hegycsúcs álló akadály védi, melyen csak hosszasan és nehéz meneteléssel lehet áthaladni. A völgyek oldalfalai az ország belseje felé mindinkább távolodnak egymástól, miáltal az áttörő csapatoknak nagyon szét kell terjeszkedniök. Erdélyben a román hadsereg német és osztrák-magyar csapatokkal találná szemben magát, melyeknek sok vasutvonal áll rendelkezésükre és így összpontosulva várhatnának az ellenséget, miáltal az oroszokat a Kárpátok, a szerbeket a Duna akadályozná az egyesülésben.

Ha a románok vereséget szenvednek vagy akárcsak visszaleznek szorítva, úgy megakad a szerbek és oroszok akciója is. Németország és az osztrák-magyar monarchia most a Kárpátokat kivéve csak csekély tevékenységet fejt ki. A francia és lengyelországi operációk nem jelentik az általános offenzíva kezdetét, sőt ugylátszik, hogy erejük javarészával várakozó álláspontot foglalnak el, hogy teljes erővel csaphassanak oda, ahol legrosszabbul

az összekötés. Az entente csak úgy számít-hat sikerre, ha époly egységes, mint a köz-ponti hatalmak. Gatti végeredményben azon furcsa végkövetkeztetést vonja le, hogy csak Olaszország kösbelépése képes megmenteni az entente-ot. Ezen végkövetkeztetés azonban nem logikus, mert Olaszországnak époly nagy ne-hézségeket kellene leküszdenie mint akár Ro-mániának, csak épen hátulról fenyegetné ki-sebb veszély. Márást flottájával csak Triestt ellen léphetne föl, ami szintén nem oly könnyű dolog. Abban igaza van Gattinak, hogy minél több szövetséges, annál nagyobb a szét huzás. Ez volt Nagy Frigyes európai győzel-meinek oka és ezért fognak győzni a központi hatalmak is.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az Alföld-erdélyi Kereskedelmi Utazók Egyesülete folyó évi május 30-án, vasárnap délelőtt fél 11 órakor az Aradi Kereskedők Köre helyiségében évi rendes közgyűlést tart, amelyre az egyesület tagjait ex tunc is meghívja az elnökség. Témakörök: 1. Előző évi jelentés. 2. Az évi jelentés felolvasása. 3. A számvizsgáló bizottság jelentése és határozataival a felmentvény megadása felett. 4. Választások. 5. Indítványok.

SPORT.

+ Az A. T. E. pünkösdi jótékony célú football-mérkőzés. Vasárnap és hétfőn — pünkösdi mindkét napján — az Aradi Torna Egyesület az Óvár-téri saját sporttelepén barátságos football-mérkőzéseket rendez. A mérkőzések tisztá jövedelmei a háboruban megvakult katonák felszerelésének alapja javára lesz fordítva. — 23-án, vasárnap Aradi Ifjúsági és Lippai Sportifjak mérkőznek. 24-én az ATE I. és AMTE I. mérkőznek. Minakét napi mérkőzés d. u. fél 5 órakor kezdődik. Beteg és sebesült katonák díjtalanul nézhetik meg a mérkőzéseket.

Miért olvassa előszeretettel a közönség az Aradi Közlöny-t?

Mert

Az Aradi Közlöny

ma Magyarország legelterjedtebb, leg-tartalmasabb és legkedveltebb vidéki napilapja, mely a háború alatt is a közönség fokozottabb igényeit tartotta szem előtt és nem szállította le szöveg-részének terjedelmét és ma is a régi nagyságban jelenik meg.

Az Aradi Közlöny

a világháború eseményeiről mindenkor a legalaposabb és a legfrissebb tudósításokban számol be. Közleményeinek eredetisége és érdekessége, valamint háborús híreinek megbízhatósága révén is legolvasottabb napilap.

Az Aradi Közlöny

mindenhová követi há olvasóját.

Az Aradi Közlöny előfizetési árai:

Helyben:

Vidéken:

Egy óra 2 K — f. | Egy óra 2 K 40 f.
1/4 évre 6 K — f. | 1/4 évre 7 K — f.

Fogókérem
KALODONT
70 Filtér
1880

NEMZETI SZÍNHÁZ

Szombat, 1915. évi május 22-én:

Varsányi Irén vendégfelleptével:

Pygmalion.

Vígjáték 5 felvonásban.

Kezdete este 8 órakor.

Felolvasó szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

NYILTÉR.*

APOLLO
SZÍNHÁZ.

Május hó 22-én, szombaton

**Kulissza-
varázs**

dráma a színházéletből I előjáték és 3 felvonásban. Főszereplő:

Alexander Moissi.

Az előadások 1/6, 1/8 és 9 órakor kezdődnek.

**Költözködők
figyelmébe!**

Villamos világítási berendezéseket csillárokkal együtt, kedvező feltételek mellett szerel és szállít 1881

Koch Dániel
Arad Deák Ferenc-utca 42 sz.

* Az ezen sorok alatt közzétettéért nem vállalunk felelősséget.

Fiatal, helyi ismeretekkel bíró

egyén,

ki vevők látogatására alkalmas, valamint irodai teendőkben is jártassággal bír, helybeli sör-raktár részére mielőbbi belépésre

kerestetik.

Ajánlatok fizetési igények megjelölésével „Megbízható” jelige alatt a kiadóhivatalba.

Fiatal

kereskedősegéd

hadmentes, ki a vas-, fűszer-, rövid- és pamutáru szakmában tökéletesen jártas,

azonnal

vagy legkésőbb június 1-én

beléphet.

Bizonyítvány másolatok be-
küldendőik 1799

Bienenstock Sándor
cégnök, Zám.

Veszek és eladok:

burgonyát,

babot,

szalonnát,

zsírt,

szappant

waggontételeként és má-
zsánkint.

Kalmár Endre

Asztalos- és Chorin-u. sarok.

Telefon 670.

Alföldi első gazdasági vasut.

VAGYON.

MÉRLEG-SZÁMLA 1914. ÉVRŐL.

TEHER.

1	Vasutépítés	2003000		1	Törlesztetlen törzsrészcényitőke	1988000	
2	Beruházások	739440	84	2	Törlesztett törzsrészcényitőke ...	20000	2003000
3	Beruházások az építési tart. alapból			3	Építési tartalék alap		2611851
4	Anyag- és leltárkészlet		1752960	4	Tartalék alapok		49999507
5	Biztosítéki értékpapírok: az igazgatók letéte		22000	5	Biztosítékok: az igazgatók letéte		22000
6	Részcényitét: tárcában levő el nem adott részcényitek		310600	6	Leirt törzsrészcényitek 1901—1913. ellenszámlája		20000
7	Leirt törzsrészcényitek 1901—1913		20000	7	Hitelezők		72053220
8	Adósok		10615150	8	1914. évi tiszta üzleti felesleg ...		5835471
9	Magánvagyon: ingatlanok		570865				
			334999549				334999549

Arad, 1914. december hó 31-én.

Alföldi első gazdasági vasut részvcényitársaság:

Dr. Fábry s. k. báró Urbán Péter s. k.

Sármezey Endre s. k.
igazgató-főmérnök.

A könyvelésért:

Joanovits Sándor s. k.

Jelen mérleg-számlát a fő- és mellékkönyvekkel összehasonlítván, átvizsgáltuk és azt tökéletesen rendben találtuk.

Arad, 1915. május hó 15-én.

Az Alföldi első gazdasági vasut részvcényitársaság felügyelő-bizottsága:

Purgly János s. k.

Nágel Vilmos s. k.

Heinrich Sándor s. k.
elnök.

Dr. Sailer Vilmos s. k.

TARTOZIK.

Nyereség- és veszteség-számla 1914. évről.

KOVETEL.

Igazgatási szolgálat	1846032				Vasutüzleti és egyéb bevételek		54915695
Pályafentartási szolgálat	7861555						
Forgalmi és keresked. szolgálat	8310095						
Vontatási és műhelyi szolgálat	23318676						
Pályaudvarok közös használata	3570						
Tulajdonkép nem vasutüzemi és rendkívüli kiadások	2467729	44161087					
1914. évi vasutüzleti felesleg ...	10754608						
Tőkebeszerzési kamat		4919137	49080224				
1914. évi tiszta üzleti felesleg...			5835471				
			54915695				54915695

Arad, 1914. december hó 31-én.

Alföldi első gazdasági vasut részvcényitársaság:

Dr. Fábry s. k. báró Urbán Péter s. k.

Sármezey Endre s. k.
igazgató-főmérnök.A könyvelésért:
Joanovits Sándor s. k.

Jelen nyereség- és veszteség-számlát a fő- és mellékkönyvekkel összehasonlítván, átvizsgáltuk és azt tökéletesen rendben találtuk.

Arad, 1915. május hó 15-én.

Az Alföldi első gazdasági vasut részvcényitársaság felügyelő-bizottsága:

Purgly János s. k.

Nágel Vilmos s. k.

Heinrich Sándor s. k.
elnök.

Dr. Sailer Vilmos s. k.

Az Alföldi Első Gazdasági Vasut felügyelő-bizottságának jelentése.

Tisztelt Közgyűlés!

Van szerencsénk a tisztelt Közgyűlésnek tudomására hozni, hogy a kereskedelmi törvény 195. §-a és a társulati alapszabályok 32. §-a értelmében a társulat ügykezelését a lefolyt 1914. évben megvizsgáltuk és úgy ennek törvény- és alapszabályszerű helyességéről, a pénztár és értékek rendbenlétéről, valamint a könyvvezetés pontosságáról magunknak mednyugtató tudomást szereztünk.

Az igazgatóság által elének terjesztett 1914. évi mérleget és nyereség- és veszteség-számlát megvizsgáltuk és kijelenthetjük, hogy azok az üzletkönyvekkel megegyez-

nek és úgy a kereskedelmi elveknek, mint a törvény követelményeinek minden tekintetben megfelelnek.

A fentebbiek alapján van szerencsénk az igazgatóságnak az 1914. évi 58354 korona 71 fillér tiszta üzleti felesleg hovatfordítása tárgyában beterjesztett indítványát a tisztelt Közgyűlésnek elfogadás végett ajánlani.

Végre kérjük a tisztelt Közgyűlést, hogy az 1914. üzleti évet illetőleg úgy az igazgatóság, mint a tisztelettel stulirott bizottság részére a felmentvényt megadni sziveskedjék.

Arad, 1914. évi május hó 15-én.

1703

Az Alföldi Első Gazdasági Vasut felügyelő-bizottsága:

Nágel Vilmos s. k.

Heinrich Sándor s. k.
elnök.

Dr. Sailer Vilmos s. k.

Purgly János s. k.

Vezérszerepet töltenek be a világhírű TURUL-CZÍPÓK

“TURUL”
CZÍPÓGYÁR RÉSZVÉNY-
TÁRSASÁG ♦ TEMESVÁR

A monarchia legna-
gyobb cipőgyára.

130 saját fióktelep.
900.000 pár évi gyártás.
1200 munkás és alkalmazott.

Fiókraktár:

Arad,
Minorita-palota.

Apró hirdetések.

Miként lehet az apróhirdetést feladni?

1. A hirdető teljes címének feltüntetésével.
2. Jelige alatt.
3. Oly értelemben, hogy a hirdető címét csak a kiadóhivatalban lehet megtudni.
4. Legalkalmasabb — amennyiben akadályba nem ütközik — az első mód, mert a címnek a lapban való közlése mellett gyorsabban lehet az ügyet elintézni.
5. cím utáni tudakozódás idővesztéssel jár.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

HÁZASSÁG.

Egy 35 éves

iparos, kinek egy kis fia van, nyílt üzlettel rendelkezik, házasságra lépne oly nővel, ki legalább 5—6000 koronával bír és gyermekének jó anyja lenne. Csakis ily feltételek mellett kérek levelet „Jó anya” jellegre a kiadóhivatalba küldeni. 1884

KIADÓ LAKÁS.

Boros Beni tér 20. számú bérházban: II-od emeleti háromszobás erkélyes utcai lakás; II-od emeleti kétszobás utcai lakás kiadó. Értekezhetni Laendler Aladár gőzfűrésze irodájában. 1798

Modernül butorozott kétszobás lakás, balkonnal, gőzfürdőszobával, esetleg több személynek is kiadó Bohus-palota (Zrínyi-utca) II. kapu, II. emelet. 1870

Kiadó

két csinosan butorozott szoba, előszoba, konyhahasználattal, a főtér közelében. Cím a kiadóhivatalban. 1876

Butorozott utcai szoba, elegánsan, újonnan berendezve, a főtér közvetlen közelében, azonnaira kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 1888

2 szobás

udvari lakások Andrassy-tér 8. sz. alatt azonnaira kiadók. Bővebbet a házmesternél.

Andrassy-tér 8. sz.

alatt egy I. emeleti utcai lakás, mely irodának, vagy üzleti célra igen alkalmas, azonnaira vagy augusztus 1-re kiadó. Bővebbet a házmesternél.

ALKALMAZÁST NYER.

Keresek

kádárműhelyem részére józan-életű, szakavatott kádármestert. Kimerítő ajánlatok a fizetési igény megjelölésével „Állandó” jellegre a lap kiadóhivatalába intézendők. 1882

VÉTEL ÉS ELADÁS.

1911. évi világozó hegyi fehér 6-bor, 80 Hl., eladó Gereks Mihálynál Arad-Séga, Iskola-utca 14. sz. 1817

Eladók:

1 homokfutó, 1 hintó s mindenféle gazdasági felszerelések. Bővebbet Arad, Verboz-iroda. 1702

Nyári Jaffa narancs

legfinomabb minőségben az első küldemény érkezett, beteg katonáinknak legalkalmasabb ajándék. Gallér Anna, Deák Ferenc-utca Fehér Kereszt-épület. 1850

Papírszalvéta

1000 darab 5 koronáért kapható Pichler Sándor papírkereskedésében, Szabadság-tér. 781

Háztartási cikkek

és butorok elköltözés miatt, jutányosan eladók. Weltzer János-utca 8. II. 1812

Ajánlok

prima raffiát legolcsóbban Roth József, Eötvös-utca 8. Telefon 63. 1706

ÜZLETEK.

Boros Beni-tér 20. számú bérházban: két bolti helyiség kiadó. Értekezhetni Laendler Aladár gőzfűrésze irodájában. 1794

Használt

ó l o m
megvételre kerestetik

Andrassy-tér 8. számú házban egy kisebb

üzlethelyiség
— különösen dohánytőzsdének alkalmas — azonnaira
kiadó.

Bővebbet az „Aradi Közlöny” kiadóhivatalában József főherceg-ut 22.

Költözők
figyelmébe!

villany bevezetéseket, csillár átszereléseket jutányosan végez
Kalmár József
villanszerelési vállalata
Arad, Salac-utca 2. sz.
242. Telefonszám 242.

Uránia Színház.

Szombaton

Alexander Moissi film:

A lejtőn.

Egy élet szomorú története 3 részben.